

даних електронних бібліотек, що дало змогу дослідити супроводження інформаційних заходів, акцій, операцій, тощо.

Спираючись на фактичний матеріал, розміщений на офіційних сайтах міжнародних регіональних організацій авторка здійснила аналіз та реконструювала історичний процес становлення національних систем забезпечення інформаційної безпеки на пострадянському просторі (розділи 5,6). Наведено беззаперечні факти залучення потужних наукових та аналітичних інституцій Російської Федерації до інформаційно–пропагандистської діяльності на пострадянському просторі, зокрема проти України та країн Балтії. Заслуговує на увагу аналіз маловідомої діяльності міждержавних історичних комісій, які створювалися з метою вироблення спільних поглядів на суперечливі питання історії колишніх республік СРСР та підготовці уніфікованих підручників з історії. Все це підтверджено матеріалами, розміщеними на офіційних сайтах Російської Федерації.

Сьомий розділ дослідження присвячено аналізу сутності історико–інформаційної складової інформаційного протиборства та визначенню її структури й функції. Запропоновано авторський варіант дефініції «інформаційне протиборство» та «історико–інформаційна складова інформаційного протиборства».

Загалом монографія О. Л. Гапеевої є самостійним, цілісним дослідженням важливої, актуальної наукової проблеми та може бути рекомендована до друку.

Karpov V., Doctor of Historical Sciences, Head of the Department of Art Study Expertise, National Academy of Leaders of Culture and Arts (Ukraine, Kyiv), o.gapeewa@gmail.com

*Review of the manuscript of the monograph:
Напеева Ольга Львівна «Interstate confrontation
in the information sphere in the post–Soviet space
(1991–2017): historical and systematic study».*

* * *

Нагорняк М. М.,
доктор політичних наук, професор
(Україна, Київ), polit@ln.ua

НОВЕ СЛОВО У ВІТЧИЗНЯНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ ПОЛІТИЧНОЇ УЧАСТІ

**РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ: ІЩЕЙКІН К. Є.
ПОЛІТИКО–ПРАВОВІ ЗАСАДИ БЮДЖЕТУ УЧАСТІ
В СИСТЕМІ ДЕМОКРАТИЧНИХ ПРАКТИК: СВІТОВИЙ ДОСВІД
І УКРАЇНА. – К.: Юридична думка, 2018. – 400 с.**

Криза представницької демократії у розвинених демократіях, «дитячі хвороби» молодих демократій мають різні причини, але рецепт зцілення має універсальний характер і зводиться до одного слова – «участь». Саме завдяки активному залученню громадян до процесів прийняття рішень на усіх рівнях державного управління можна змусити органи публічної влади оперативно реагувати на потреби громадян, залучати їх до спільної розробки програм розвитку, що зміцнює легітимність політичного режиму, спонукає робити свідомий вибір у день голосування, а також здобути

необхідні знання і навички для взаємодії з політиками і чиновниками, краще зрозуміти особливості здійснення політики у всіх сферах суспільного життя, що особливо актуально для постсоціалістичних держав. Тому дослідження різноманітних форм участі, насамперед бюджету участі або громадянського бюджету, є особливо актуальним як для України як молодій державі, так і для більш розвинених країн.

Одразу зазначимо, що вихід даної монографії свідчить про певну зміну у вітчизняній парадигмі дослідження громадянської участі, яка під впливом демократизаційних процесів, революцій 2004 і 2013–2014 років орієнтувалася насамперед на дослідження неконвенційних, протестних форм. Яскравим прикладом такого підходу є опублікована у 2007 році монографія Н. Ротар «Політична участь громадян України у системних трансформаціях перехідного періоду». У свою чергу, К. Є. Іщейкін пропонує орієнтуватися на більш конструктивні форми залучення громадян, брак яких, на нашу думку, й зумовив післяреволюційну реставрацію авторитарного режиму та необхідність всенародної мобілізації для повернення на шлях демократичного розвитку.

Новизна авторського підходу проявляється у виборі предмета дослідження – бюджету участі, вперше реалізованому у бразильському місті Порту–Алегре у кінці 1980–років. Однак позірною простотою даного інструмента участі – вирішення мешканцями питання про використання певної частки місцевого бюджету, приховує глибоке теоретичне підґрунтя у концепціях дорадчої та партисипативної демократії, що переконливо доводить автор у перших розділах своєї праці.

У третьому і четвертому розділах монографії детально розглянуто еволюцію бюджету участі, класифіковано його різновиди та вплив на систему політико–адміністративних відносин у державі. При цьому автор не обмежується теоретичними міркуваннями про позитивні і негативні наслідки такої учасницької практики, а детально аналізує досвід зарубіжних країн, що дає йому підстави стверджувати, що неврахування низки вимог політичного і правового характеру до процедур бюджету участі не дає очікуваних результатів, а в окремих випадках призводить навіть до посилення розчарування громадян у демократичних інститутах, делегування органів публічної влади.

Практична значущість рецензованої монографії особливо яскраво проявляється в останньому, шостому розділі, який містить не лише детальний аналіз практики українських міст із впровадження громадського бюджету, а й конкретні рекомендації, які стануть у нагоді представникам органів публічної влади, політикам та пересічним громадянам, не байдужим до свого майбутнього.

Доречність методологічного інструментарію, глибокі знання теоретичних підходів до феномена демократії, значний масив літератури дозволили автору зробити обґрунтовані й достовірні висновки, що мають як теоретичне, так і прикладне значення. Робота є логічно структурованою і повною мірою розкриває сутність громадського бюджету як інструмента участі та його вплив на зміцнення демократичних інститутів, що особливо актуально для державотворчих процесів в Україні.

Вважаю, що цю інноваційну наукову розвідку слід віднести до тих небагатьох праць в українській політології, що орієнтуються не лише на задоволення абстрактних суспільних потреб, підвищення обізнаності державних і місцевих чиновників, а й можуть слугувати безпосереднім керівництвом до дії для звичайних громадян, які через активну участь у вирішенні місцевих бюджетних питань зможуть домогтися покращення своїх умов життя уже сьогодні.

*Nagornyak M. M., Doctor of Political Sciences, Professor
(Ukraine, Kyiv), polit@ln.ua*

The new word in the Ukrainian studies of political participation

Review of the monograph: Ishcheikin K. Y. Political and legal principles of participatory budgeting in the system of democratic practices: international practices and Ukraine. – К.: Yurydychna dumka, 2018. – 400 p.

* * *